

ОЦЕНКА НА АСИСТЕНТСКИТЕ УСЛУГИ ЗА ХОРА С УВРЕЖДЕНИЯ В БЪЛГАРИЯ – РЕЗЮМЕ

Настоящата оценка е проведена от екип на Центъра за независим живот – София в рамките на проекта „Кампания за лична помощ и човешки права на хората с увреждания”, финансиран от Фонда за подкрепа на неправителствени организации в България. Тя се фокусира върху асистентските услуги за хора с увреждания в България, които се предоставят на национално ниво през 2009 г. – две схеми за „личен асистент” и две за „социален асистент”. Оценката изследва тези схеми **от гледна точка на социалния модел, независимия живот и живота в общността**, използвайки за мерило шведския модел на личната помощ.

Основният извод от направения анализ е, че **оценяваните схеми поставят потребителите с увреждания в пасивна, подчинена и зависима позиция**. Това противоречи на главния принцип на личната помощ, според който потребителят трябва да бъде водещ във всички елементи на услугата. **Заключението е, че оценяваните асистентски услуги не решават ефективно, а в някои случаи дори задълбочават проблемите на зависимостта и социалната изолация, с които се сблъскват хората с увреждания в България**. Основната препоръка на оценката е да се **разработи алтернативна национална политика на личната помощ, която да следва принципите на социалния модел, независимия живот и живота в общността**. Тази политика трябва да ревизира множество от елементите на сега съществуващите асистентски услуги. Накратко, достъпът на хората с увреждания до лична помощ **не трябва да се обвързва с техния процент намалена работоспособност или финансовото им състояние**. Потребителите трябва да имат **водеща роля във всички елементи от схемата** – оценка на потребностите, подбор на асистентите, определяне на техния брой, работно време и задължения, контрол на тяхната работа и т. н. Освен това потребителите **не трябва да заплащат за услугата**, а възнаграждението за асистентския труд трябва да бъде **конкурентно**. Необходимо е да се осигури и **допълнителна подкрепа за потребителите** под формата на обучения, консултации и групи за взаимопомощ, която да ги овласти и да им помогне да поемат активна роля в управлението на своята лична помощ. Не на последно място, необходимо е постепенно преминаване към схема на **„директни плащания”**, при която на потребителите се предоставят финансови средства за закупуване на лична помощ, вместо услуги в натура.

За осигуряване на всички тези мерки е нужно **приемането на закон за личната помощ и осигуряването на адекватни институционални механизми за неговото изпълнение**. Водещата роля при администрирането, финансирането и регулирането на личната помощ за хората с увреждания в България трябва да бъде поета от **Агенцията за хората с увреждания**. Във връзка с това са необходими целенасочени усилия за **повишаване на нейния административен, управленски и концептуален капацитет**. Финансирането на личната помощ трябва да се осигурява от **един централен държавен източник на национално ниво**, а предоставянето ѝ трябва да бъде **децентрализирано**. Политиката на личната помощ трябва да бъде обект на непрекъснат **мониторинг, независима оценка и граждански контрол** от страна на потребителите на лична помощ и техните организации. Изпълнението ѝ трябва да бъде **максимално прозрачно** и съпътствано от **машабни информационни кампании** за запознаване на широката общественост с нейните принципи и механизъм.